

Arvoisa valtuuston puheenjohtaja, hyvät valtuutetut, parhaat helsinkiläiset

Ajat, joita nyt elämme, eivät ole helppoja. Kuluva vuosikymmentä sävyttävät monet jännitteet ja samanaikaisesti yhteiskuntaamme ja arkeemme vaikuttavat kriisit: ilmastokriisi, käynnissä olevat sodat ja niihin kietoutuva kiristynyt turvallisuustilanne, luonnon monimuotoisuuden hupeneminen, eikä koettu pandemia tuskin ollut viimeinen laatuaan. Yhteiskunnallisten kysymysten ratkomiseen vaikuttaa samalla sosiaalisen median toimintalogiikka. Tosiasioiden ja dialogin sijaan se ruokkii jännitteitä, vastakkainasetteluja ja riitoja.

Suomea, kuten lukuisia muita maita haastaa näiden kriisien päälle vielä väestön ikääntyminen ja pienenevä työikäinen ikäluokka. Poliittista maisemaa värittää väestön ja talouden kasvun keskittyminen kaupunkeihin, mikä muuttaa sekä kaupunkeja että niitä alueita, joilta väestö vähenee.

Näiden kriisien ja jännitteiden keskellä helsinkiläiset ja me päätöksentekijät luovimme.

Samaan aikaan suomalainen ja helsinkiläinen paikallisdemokratia on monessa vahva ja kyvykäs. Helsinki on kasvava, ihmisille houkutteleva kaupunki, jossa taloudelliset resurssit, aktiiviset kaupunkilaiset ja kunnan laaja toimivalta antavat mahdollisuuden kehittää kaupunkia suunnitelmallisesti ja kokonaisvaltaisesti.

Helsingissä demokraattinen päätöksenteko on itsenäistä Suomea vanhempi instituutio. Helsingin kaupunginvaltuusto aloitti toimintansa lähes päivälleen 150 vuotta sitten, 12. tammikuuta 1875. Kaupunginvaltuustojen perustaminen tuolloin oli askel kohti demokraattisempaa paikallishallintoa ja kaupunkilaisten äänen vahvistamista. Tuon vaiheen järjestelmää ei voi kuitenkaan kutsua vielä kovin tasa-arvoiseksi tai demokraattiseksi. Kyseessä oli ennemminkin kukkarovalta, jossa äänioikeus perustui veronmaksukykyyn ja äänimäärä muodostui varallisuuden mukaan. Yleinen ja yhtäläinen äänioikeus ja vaalikelpoisuus kuntatasolla säädettiin vuonna 1917.

Kuntavaalit häviävät suosiossa eduskunta- ja presidentinvaaleille. Edellisissä kuntavaaleissa Helsingin äänestysprosentti oli 61,7. Helsingissä äänestysprosentti myös vaihtelee suuresti eri äänestysalueiden välillä. Viime kuntavaaleissa peruspiiritasolla äänestysprosentti jäi alimmillaan 42 prosenttiin. Helsingin korkeimman äänestysprosentin alueilla puolestaan noin kolme neljästä äänioikeutetusta äänesti. Erot ovat valtavia.

Arvoisa valtuuston puheenjohtaja,

Paikallistasolla ratkotaan yhä enemmän monimutkaisia haasteita ja kaupungit ovat myös itse liputtaneet sen puolesta, että juuri me kaupungit ovat aikamme kriisien ratkaisijoina tärkeimpiä. Helsingin valtuustossa näemme selvästi sen, että laajat maailmanlaajuiset muutokset ja käsin kosketeltavat arkiset asiat eivät ole lainkaan irrallaan toisistaan - eivät päätöksenteossa eivätkä kaupungin asukkaiden arjessa.

Esimerkkejä on loputtomasti, kaksi satunnaisesti valittua tässä: viime talvena valtuusto keskusteli väylien talvihoidosta ja keskustelun yksi selkeä juonne oli, että tiedostamme, kuinka jo nyt lämmennyt ilmasto vaikeuttaa ja haastaa talvien arjen sujuvuutta.

Toinen esimerkki: juuri tällä viikolla pohditaan, miten voimme kaupunkina parantaa tänne töihin tulleiden ihmisten kielitaitoa, jotta muun muassa hoivan työyhteisöt olisivat toimivia ja tasa-arvoisia, hyviä työpaikkoja. Tällä ikärakenteella emme selviä ilman muualta tulevaa työvoimaa, mutta meidän täytyy myös osata itse toimia aiempaa moninaisemman joukon työpaikkana ja yhteisönä.

Täällä valtuustossahan me kaikki myös tiedämme, että paikallisdemokratia on konkreettisin demokratian taso, ja on ehkä jollain tavalla myös hämmästyksen aihe, miksi tämä arkielämään vaikuttava ja tärkeä päätöksenteon taso ei herätä niin suurta kiinnostusta kuin vaikkapa ihmisten arjesta etäisempi presidentti-instituutio.

Varmasti yksi selitys on se, että valtuuston työtä leimaa yhteistyöhakuisuus, eivätkä vastakkainasettelut aina ole niin selkeitä kuin henkilövaaleissa tai hallitus-oppositioasetelmassa valtakunnanpolitiikassa.

Vaikka me kaikki varmasti haluamme, että saamme kaikki kaupunkilaiset mukaan ja osallistumaan, niin toivon, että me emme pyri tähän yhteiskunnallisen polarisaation kasvun kustannuksella vaan muilla keinoilla.

Arvoisa puheenjohtaja,

Tosiasia on, että meillä ei ole yhtä yksinkertaista reseptiä, jota noudattamalla varmistamme paikallisdemokratian ja Helsingin kaupunginvaltuuston tulevan menestyksen.

Historiallisesti verotulot ja varallisuus ovat vaikuttaneet demokraattisten oikeuksien määrään, ja niin oli valtuuston perustamisen aikaan Helsingissäkin. Helsingin eri alueiden nykyisten äänestysaktiivisuuksien äärelle pysähtyessä kuitenkin tuntuu, että emme ole edenneet varallisuuden ja vaikuttamisen yhteenkietoutuneisuudesta aivan niin kauas kuin haluaisimme ajatella, sillä nykyäänkin varallisuus ja sosiaalinen pääoma korreloivat voimakkaasti äänestysaktiivisuuden ja vaikuttamisen kanssa.

Se, mihin toivoisin meidän kaikkien kiinnittävän huomiota, on se, miten saisimme kaikkien helsinkiläisten äänen kuuluviin entistä tasa-arvoisemmin, sekä vaaleissa että niiden välillä.

Yhdysvalloissa ja Euroopassa on nähtävissä, että demokratiaa haastetaan ja rapautetaan nyt monesta nurkasta. Myös tiedonvälityksen tapamme ovat isojen murrosten äärellä. On todennäköistä, että sosiaalisessa mediassa välitettyyn informaatioon voi tulevaisuudessa luottaa entistä vähemmän.

Kuplautuvina ja kärjistyvinä aikoina korostuu sellaisen politiikan merkitys, jossa keskustellaan, perustellaan ja tehdään yhteisiä kauaskantoisia ratkaisuja. Polarisoitumisen rinnalla on yhä myös muita todellisuuksia, näistä Helsingin kaupunki on hyvä esimerkki: ihmiset äänestävät

vaaleissa, vaaleissa käydään keskustelua kaupungin suunnasta, minkä jälkeen valtuusto työskentelee kaupunkilaisten merkityksellisten huolien parissa ja osoittaa, että näinä turbulenteina aikoina pystytään tekemään vaikeitakin päätöksiä laajalla enemmistöllä. Asioita pystytään ratkomaan. Sen on tämäkin valtuusto osoittanut monet kerrat.

Stora kriser och det dagliga livet sker inte separat från varandra, och Helsingfors är ett bra exempel på detta. Klimatkrisen tas på allvar och människorna är redo för ändringar för jordens och mänsklighetens livskraftiga framtid. Arbetet för att minska utsläppen medför samtidigt sådant som gör vår vardag bättre, till exempel en trivsammare och grönare miljö och en smidigare kollektivtrafik.

Viime kuntavaalien valtakunnallinen äänestysprosentti oli matalin sitten vuoden 1945 kunnallisvaalien. Helsingissä taas vuoden 2017 ja vuoden 2021 vaaleihin pormestarimalli on tuonut kiinnostusta ja kipinää, ja äänestysprosentti on ollut korkeampi kuin aiemmissa kunnallisvaaleissa, joissa helsinkiläiset eivät saaneet vaikuttaa siihen, kuka kaupunkia johtaa.

Kaupunkilaisten demokraattisia vaikutusmahdollisuuksia on viime vuosina laajennettu osallistuvan budjetoinnin keinoin. Osallistuva budjetointi on ollut menestys ja se on tuonut meille paljon tietoa helsinkiläisten toiveista, konkreettisesti se on tuonut meille esimerkiksi niittyjä, uimaportaat Lauttasaareen ja vauhdittanut Aino Acktén huvilan korjausta. Se on silti yksittäinen, vaikka kiinnostava, juonne, joka ei ratkaise kaikkia tulevaisuuden kysymyksiä.

Arvoisa puheenjohtaja,

Paras resepti paikallisen demokratian haasteisiin on hyvä paikallinen politiikka, joka pyrkii turvaamaan jokaisen mahdollisuudet hyvään elämään.

Ryhmä, jonka hyvinvointia ja vaikutusmahdollisuuksia meidän pitäisi tästäkin syystä painavammin miettiä ovat nuoret, jotka eivät vielä saa äänestää, mutta jotka elävät paljon meitä aikuisia paikallisemmin omissa naapurustoissaan ja joilla on siksi meitä aikuisia polttavampia näkemyksiä siitä, millaista heidän lähiympäristönsä pitäisi olla. Voisimmeko kokeilla esimerkiksi sellaista osallistuvan budjetoinnin kierrosta, jossa äänestää saisivat vain nuoret? Kaupungin tulee tarjota nuorille luottamus siitä, että kaupunki on heidän puolellaan ja heitä varten. Seuraava kaupunkistrategia voi ottaa lapsilähtöisen kaupungin tiukemmin ohjenuorakseen.

Meidän tulee vaikuttaa entistä vahvemmin lasten ja nuorten tasa-arvoisiin mahdollisuuksiin, sillä tutkitusti perhetausta määrittää nuorten kokemuksia ja perheen varallisuus vaikuttaa nuorten hyvinvointiin. Siksi juhlapäätöksen kohdistaminen nuorten tasa-arvoisiin kulttuuri- ja liikuntamahdollisuuksiin on arvokas teko. Helsingin lapset ja nuoret, nauttikaa kulttuuripalveluista ja kaikkien aikojen maauimalakesästä täysillä.

Meidän kaupunginvaltuutettujen toiminnan mandaatti tulee kaupunkilaisilta. Samalla meidän tulee kuitenkin muistaa jatkuvasti myös heidät, jotka eivät voi äänestää vielä: tulevat sukupolvet. Muistetaan siis päätöksiä tehdessämme myös heitä, jotka ovat helsinkiläisiä seuraavan 150 vuoden päästä.